

vem, da so vsi letni časi dobri, in da je v vsakem kaj dobrega in prijetnega.“ „Tako je“, pravijo oče, „in zahvaliti moramo Boga, da je vse tako lepo vredil, da ne moremo mi ljudje zapovedovati snegu, dežju, solncu in oblakom. Prav zelo bi bilo na svetu narobe, ko bi eden hotel poletje, drugi jesen, tretji pomlad in drugi kdo pa zimo.“

Pomlad, poletje in jesen, tud' zima
Dobrot nebeških za nas dosti ima!

Certica iz življenja

slavnega gospoda

Fr. Metelko-ta

in dve prijazne besedi slovenskim učiteljem.

Pervi list „učiteljskega Tovarša“ je naznanil žalostno novico, da je umerl slavnoznani gosp. Fr. Metelko, kateri si ji s svojo oporoko tudi pri učiteljskem stanu nepozabljiv spominek postavil. Naj zapišemo tedaj tudi v naš list nekoliko od njegovega življenja. — Gospod Fr. Metelko je bil rojen 14. julija 1789 v Škocijanu (hiš. št. 21) na Dolenskem. Poglavne in gimnazijalne šole je dokončal v Novem mestu, višje pa v Ljubljani, kjer je bil 11. septembra 1814 mašnik posvečen. Z dekretom 21. oktobra ravno tistega leta je bil poslan v Gorje na Gorenjsko za duhovnega pomočnika, kjer je bil do 18. aprila 1815. Od tega časa pa je bil v Ljubljani za kateheta pri stolni cerkvi; od 18. majnika 1815 do 8. oktobra ravno tistega leta je bil po smrti g. Jož. Kosa tudi podvodja v škofijskem semenišču. S cesarskim sklepom 14. febr. 1817 je bil imenovan učenik slovenskega jezika na ljubljanski liceji z 400 gold. letnega plačila in 18. marca 1817 je prisegel kot licejni profesor. Zraven tega je tri leta šolske pripravnike brez plačila učil slovenskega jezika in metodike (ukoslovja), je 1½ leta (II. pol. 1819 in I. in II. pol. 1820) tudi učil laški jezik in je pri stolni cerkvi po laško spovedoval. Od 1. januarja 1819 je bil tudi slovenski predstavljavec, kakor je bil od leta 1809 Valentin Vodnik. Je spisal preimenoitno slovnico po sestavi Dobrovsky-ta z naslovom: *Lehrgebäude der slovenischen Sprache im Königreiche Illyrien und in den benachbarten Provinzen*, v Ljubljani 1825; pozneje je tudi sestavil krajšo slovnico za šolske pripravnike z imenom: *Slovenische Sprachlehre. Ein Auszug aus dem Lehrgebäude der slovenischen Sprache im Königreiche Illyrien, für Anfänger, Lehramts-Präparanden und Lehrer*

an den slovenischen Volksschulen, v Ljubljani 1830. *) Pozneje je pisal tudi še več manjših sestavkov, ktere je dajal tukajšnjemu zgodovinskemu društvu. V letu 1849, 1851 in 1854 je učil tudi brez plačila staroslovenščino, v kateri je bil do dobrega izurjen. Njegove zasluge za slovensko slovstvo so po vsem Slovenskem in tudi po slovanskem svetu široko znane. Njegova izverstna slovnica je še zdaj naj boljša šola za slovenski jezik, ktera je zbudila mnogo mnogo slovenskih pisateljev, akoravno je zavoljo novih čerk (metelčice) veliko viharjev prestatiti mogla.

Zavoljo 40letne službe, zavoljo velikih zaslug za slovenski jezik in slovensko slovstvo, pa tudi zavoljo serčne vdanosti do presvetle cesarjeve hiše, so cesar po naj višjem sklepu 18. avg. 1857 gosp. Metelko-tu red zlatega križa s krono podelili, ktereга so mu c. k. deželni poglavar grof Chorinsky 10. sept. 1857 slovesno podali. —

Akoravno se je gosp. Metelko posebno le s slovenščino pečal, je vendar tudi druge slovanske narečja dobro znal, — ter je tudi govoril in se vadil v nemškem, laškem, francoskem, latinskem, gerškem in hebrejskem jeziku. Bil je ranjki priprost gospod, in potrebn je malo poznal. Zato pa ga je Bog tudi blagoslovil s precej obilnim premoženjem. Zapustil je okoli 70.000 gold., ktere pa je v svoji oporoki prav lepo razdelil, kakor je bilo njegovo radodarno serce že popred navajeno. Dal je, kakor so nam „Novice“ povedale, 500 gold. za sv. maše, 300 gold. za ljubljansko stolno cerkev, po 300 gold. za uboge bolnike vsake ljubljanske fare, po 100 gold. za bolnike v Škocijanu, gornjem in doljnem Mokronogu, Št. Mihaelu pri Novem mestu na Dolenskem in v Gorjah na Gorenškem; odločil je 3 štipendije po 80 gld. za uboge, pa pridne študente, 1000 gold. za štipendije invalidov, — 1000 gold. za Alojzevišče, — 6000 gold. za 6 daril po 50 gold. na leto za 6 učiteljev ljudskih šol na kmetih, ki se lepo obnašajo in so marljivi v svojem poklicu, pa še posebno pridno obdeljujejo slovenščino in pa sadjorejo v šoli. Ako bi se utegnili kadaj v Ljubljani napraviti slovensko učiteljsko semenišče, se more za to polovica tega kapitala obrniti. 200 gold. je dal podpornici revnih gimnazijalnih učencov v Ljubljani, — 10.000 gold. za napravo ali zboljšanje farnih šol v Škocijanu, Št. Marjeti, gornjem in doljnem Mokronogu in pa pri sv. Trojici. Dediči vsega drugega premoženja so uboge sirote, zakonski zapuščeni otroci v Ljubljani do 15. leta, ki nimajo staršev ali pa imajo uboge starše; naj manj mora kapital za sirote znesti 10.000 gold., — če pa bi utegnil kapital znesti čez 30.000 gold., naj se to, kar je odveč,

*) Ko bi kdo to kratko pa bogato slovnico prepisal in vredil po sedanjih slov. in nem. gramatikah, bi bila gotovo še naj boljša za slov. pripravnike in učitelje.

porabi za določeni drugi namen. — 15 gold. vsako leto je zapustil šolskemu služniku ali preparandu, ki pri keršanskem nauku v nedeljski šoli rokodelske učence verdéva.

„Učiteljski Tovarš“ zapiše to lepo oporoko v svoj list, kot posebno dobro delo slavnega domoljuba, in svojim tovaršem se to le iskreno naroča:

1. Da bi vsi ljudski učitelji, kakor je želel ranjki gospod Metelko, pridno obdelovali slovenski materni jezik v šoli. Ako pa hočemo slovenščino v šolah živiti, se moramo tudi sami kaj učiti. Kdor nima, ne more dati. Marljivo se tedaj poprimimo lepega dela! — berimo radi dobre slovenske knjige in časopise; — poslušajmo, kako govoré terdi Slovenci, in ne sramujmo se nikdar po slovensko govoriti, kjer koli smo pri Slovencih! Kdor se svojega maternega jezika sramuje in ne ljubi svojega naroda, ima pokaženo serce, ktero ne more do-brega sadu roditi. Sram naj ga bo le, kdor v slovenski šoli lepo slovenščino pači in pakedrá. — Učitelj naj vse svoje nauke razvija s sladko besedo materno, ki ima naj večí moč do človeškega serca. Poduk v maternem jeziku naj bo prvi in zadnji v šoli, to je, slovenski jezik naj slovenskim učencom odpira pot do vseh drugih vednost, in naj jim bo ključ do vseh drugih jezikov. Materni jezik ne sme nikoli za drugimi zaostajati, temuč naj postopa vselej pol šolskega leta naprej. Učenci naj se vadijo, da dobro slovensko govoré, berejo in da tudi znajo svoje misli dobro sestavljati in zapisovati. To vse pa se jim ne sme le s suhimi pravili v glavo vbijati, temuč učitelj mora skerbeti, da učenci z dušo delajo, — da mislijo in sami stvarijo, kakor vidijo dobre izglede, in da se jim že zgodaj v serca vsaja ljubezen do maternega jezika, — do mile domovine in države.

2. Gosp. Metelko je tudi želel, naj se učitelji pridno pečajo s sadjorejo v šoli. — Dober učitelj uči svoje učence za vse okoliščine življenja, tedaj tudi, da bi bili enkrat pridni kmetovavci in marljivi sadjorejci. — Sadjoreja povzdiguje srečo vse dežele, in nas velikrat varuje pomanjkanja in lakote. Veselo vidimo, kako lepo se razcveta sadjoreja po nekterih krajih: toda veliko sveta je še praznega, kjer bi se lahko stalo po tisuč lepih sadnih dreves, ktere bi nam veliko veliko koristile. — Sadjoreja pa le cvetè, ako se širi od roda do roda, — in zato se mora tudi že v mladinskih sercih ljubezen do nje buditi. Ako se otrokom ljubezen do sadjoreje vcepi, — so potem gotovo tudi, kadar so odrasčeni, pridni sadjorejci. Učitelj naj tedaj, če more, svoje učence tudi djansko v sadjoreji podučuje, to je, naj jim kaže, kako se peške sejejo, kako se cepi, drevje trebi i. t. d. Zraven pa naj jim tudi nasvetuje dobre vertnarske bukve, kakor je 2. natis „Krajskega vertnarja“ gosp. Pirca za slovensko mladost. — Tako naj tedaj učitelj tudi po tej strani koristi svoji domovini.